

Joanna Birecka

Geografia VI

**Kryteria oceniania z geografii dla
klasy VI w roku szkolnym 2023/24**

Wymagania na ocenę

Numer i temat
lekcji*

dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
---------------	-------------	-------	--------------	----------

Uczeń:

Dział 1. Ziemia we wszechświecie. Orientacja na Ziemi

<p>1. Ziemia w Układzie Słonecznym. Pomiar wysokości Słońca nad widnokreślami (1.1)</p>	<p>—wyjaśnia pojęcia: <i>ciało niebieskie, planeta, gwiazda, księżyc, Układ Słoneczny, galaktyka, orbita, teoria heliocentryczna, górowanie Słońca</i>; —wyjaśnia, czym zajmuje się astronomia; —wymienia planety Układu Słonecznego; —określa miejsce Ziemi w Układzie Słonecznym; —wymienia ruchy, które wykonuje Ziemia; —wyjaśnia, czym był Wielki Wybuch.</p>	<p>—wyjaśnia różnice między gwiazdą a planetą; —wymienia w kolejności od Słońca planety Układu Słonecznego; —wymienia teorie dotyczące modelu budowy Układu Słonecznego; —wyjaśnia pojęcia: <i>wschód i zachód Słońca</i>.</p>	<p>—wyjaśnia pojęcia: <i>planety karłowate, planetoidy</i>; —objaśnia podział planet na planety skaliste i gazowe olbrzymy, krótko je charakteryzuje; —opisuje miejsce Ziemi w Układzie Słonecznym według teorii geocentrycznej i heliocentrycznej; —przedstawia pozorną wędrówkę Słońca po niebie w cyklu dobowym.</p>	<p>—opisuje modele budowy Układu Słonecznego; —wyjaśnia sposób powstania wszechświata; —charakteryzuje pojęcie: <i>Droga Mleczna</i>; —opisuje miejsca wschodu i zachodu Słońca w różnych porach roku; —mierzy wysokość Słońca nad widnokreślami w trakcie zajęć w terenie.</p>	<p>—porównuje rozmiary Słońca, Ziemi i Księżyca oraz odległości między nimi; —wymienia nazwy dziesięciu gwiazdozbiorów należących do Drogi Mlecznej; —analizuje widomą (pozorną) wędrówkę Słońca nad widnokreślami (miejsca wschodu, górowania i zachodu Słońca) na podstawie codziennych obserwacji; —wskazuje zależność pomiędzy wysokością Słońca nad widnokreślami a porą dnia i roku.</p>
<p>2. Ruch obrotowy Ziemi i jego następstwa (1.2)</p>	<p>—wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi; —podaje kierunek i czas obrotu Ziemi; —wymienia skutki ruchu obrotowego Ziemi.</p>	<p>—wyjaśnia pojęcie: <i>doła</i>; —wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a rachubą czasu; —wymienia rodzaje czasu (słoneczny, strefowy, urzędowy).</p>	<p>—analizuje mapę stref czasowych; —wyjaśnia, czym jest międzynarodowa linia zmiany daty; —podaje przykłady wpływu ruchu obrotowego Ziemi na przyrodę i codzienne życie człowieka.</p>	<p>—wyjaśnia sposób podziału Ziemi na strefy czasowe; —wyjaśnia, dlaczego granice stref czasowych przebiegają wzdłuż południków; —wyjaśnia, jak zmienia się data po przekroczeniu południka 180° przy przekraczaniu go ze wschodu na zachód i zachodu na wschód.</p>	<p>—określa, w których strefach czasowych znajdują się państwa europejskie; —określa, jaki jest czas słoneczny na wschód i na zachód od południka, nad którym góruje Słońce; —oblicza różnicę czasu strefowego między miejscowościami położonymi na tej samej półkuli lub na różnych półkulach.</p>
<p>3. Ruch obiegowy Ziemi (1.3)</p>	<p>—wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi; —podaje czas trwania ruchu obiegowego Ziemi; —wymienia skutki ruchu obiegowego Ziemi; —wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku.</p>	<p>—wyjaśnia, czym jest rok przestępny; —określa kąt nachylenia osi Ziemi do płaszczyzny orbity; —wskazuje na mapie i globusie: równik, zwrotniki, koła podbiegunowe i bieguny;</p>	<p>—wyjaśnia pojęcia: <i>równonoc wiosenna, równonoc jesienna, przesilenie letnie, przesilenie zimowe</i>; —opisuje oświetlenie Ziemi w pierwszych dniach kalendarzowych pór roku;</p>	<p>—wyjaśnia, dlaczego na naszej planecie występują pory roku; —podaje miejsca wschodu i zachodu Słońca oraz czas trwania dnia i nocy w pierwszych dniach astronomicznych pór roku.</p>	<p>—wyjaśnia zależność pomiędzy długością trwania dnia i nocy a miejscami wschodu i zachodu Słońca w różnych porach roku; —wyjaśnia pojęcie: <i>pas zodiaku</i>;</p>

		<ul style="list-style-type: none"> —podaje, na którym równoleżniku promienie słoneczne tworzą kąt prosty z powierzchnią Ziemi w pierwszych dniach kalendarzowych pór roku; —wyjaśnia pojęcia: <i>dzień</i> i <i>noc polarna</i>, podaje miejsca ich występowania; —wyjaśnia pojęcie: <i>zenit</i>; —wyjaśnia, dlaczego w Polsce Słońce nie góruje w zenicie. 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia pojęcie: <i>górowanie w zenicie</i>; —wymienia strefy oświetlenia Ziemi. 		<ul style="list-style-type: none"> —wskazuje znak zodiaku charakterystyczny dla podanej daty.
4. Oświetlenie Ziemi a strefy klimatyczne i krajobrazowe (1.4)	<ul style="list-style-type: none"> —wymienia czynniki mające wpływ na ogrzewanie powierzchni Ziemi przez Słońce; —wymienia strefy oświetlenia Ziemi; —podaje, któredy przebiegają granice między strefami oświetlenia Ziemi; —podaje przykłady stref klimatycznych i krajobrazowych. 	<ul style="list-style-type: none"> —wskazuje na mapie równoleżniki będące granicami stref oświetlenia Ziemi; —podaje konsekwencje zróżnicowanego oświetlenia Ziemi w ciągu roku; —wymienia strefy klimatyczne; —wymienia strefy krajobrazowe. 	<ul style="list-style-type: none"> —charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi; —wskazuje na mapie strefy oświetlenia Ziemi; —wskazuje na mapie strefy klimatyczne i krajobrazowe oraz krótko je charakteryzuje; —podaje przykłady przyrodniczych konsekwencji zróżnicowania oświetlenia Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> —przedstawia związek pomiędzy ilością energii słonecznej docierającej do powierzchni Ziemi a kątem, który tworzą promienie słoneczne z powierzchnią Ziemi; —opisuje zależność pomiędzy strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi, roślinnymi i krajobrazowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia, dlaczego granice stref krajobrazowych, klimatycznych i roślinnych nie przebiegają wzdłuż równoleżników; —wyjaśnia, czym jest uśłonecznienie, potrafi odczytywać jego wartości z mapy.
5. Szerokość geograficzna (1.5)	<ul style="list-style-type: none"> —wskazuje równoleżniki na mapie i globusie; —podaje wartości liczbowe, które przyjmują równoleżniki; —wyjaśnia, który równoleżnik dzieli Ziemię na półkulę północną i południową, wskazuje go na mapie; —wskazuje na mapie lub globusie półkulę północną i południową; —podaje, za pomocą których kierunków geograficznych określa się szerokość geograficzną, i jakie ona przyjmuje wartości liczbowe. 	<ul style="list-style-type: none"> —podaje cechy równoleżników; —wyjaśnia, o czym informuje szerokość geograficzna; —określa szerokość geograficzną punktu z dokładnością do 10° (podaje wartość równoleżnika i półkulę); —prawidłowo zapisuje odczytaną szerokość geograficzną danego punktu; —podaje, jaką szerokość geograficzną mają: równik, zwrotniki, koła podbiegunowe i bieguny. 	<ul style="list-style-type: none"> —określa prawidłowo szerokość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1°; —wyjaśnia, dlaczego przy określaniu szerokości geograficznej równika nie podaje się kierunku. 	<ul style="list-style-type: none"> —objaśnia zależność pomiędzy skalą mapy a dokładnością określania szerokości geograficznej; —szereguje wskazane miejsca w kolejności od leżącego na najmniejszej lub na największej szerokości geograficznej. 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia pojęcie: <i>szerokość geograficzna</i>; —określa prawidłowo szerokość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1°.
6. Długość geograficzna (1.6)	<ul style="list-style-type: none"> —wskazuje południki na mapie i globusie; —podaje wartości liczbowe, które przyjmują południki; —wyjaśnia, które południki dzielą Ziemię na półkulę wschodnią i zachodnią; 	<ul style="list-style-type: none"> —podaje cechy południków; —wyjaśnia, o czym informuje długość geograficzna; —określa długość geograficzną punktu z dokładnością do 10° (podaje wartość równoleżnika i półkulę); 	<ul style="list-style-type: none"> —określa prawidłowo długość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1°; —wyjaśnia, dlaczego przy określaniu długości geograficznej południków 0° i 180° nie podaje się kierunku. 	<ul style="list-style-type: none"> —objaśnia zależność pomiędzy skalą mapy a dokładnością określania długości geograficznej; —szereguje wskazane miejsca w kolejności od leżącego na najmniejszej lub na największej długości geograficznej. 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia pojęcie: <i>długość geograficzna</i>; —odczytuje prawidłowo długość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1°.

Wymagania na ocenę

Numer i temat lekcji	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
Uczeń:					
	—wskazuje na mapie i globusie półkulę wschodnią lub zachodnią; —podaje, za pomocą których kierunków geograficznych określa się długość geograficzną.	—prawidłowo zapisuje odczytaną długość geograficzną; —wymienia południki, przy których nie podaje się kierunków geograficznych.			
7. Rozciągłość równoleżnikowa i południkowa (1.7)	—wyjaśnia pojęcie: <i>współrzędne geograficzne</i> ; —określa długość i szerokość geograficzną; —wyjaśnia, którą współrzędną wykorzystuje się do określania rozciągłości południkowej, a którą do rozciągłości równoleżnikowej.	—określa położenie punktów na Ziemi za pomocą współrzędnych geograficznych; —wyjaśnia pojęcia: <i>rozciągłość południkowa</i> i <i>rozciągłość równoleżnikowa</i> .	—wyjaśnia, do czego wykorzystuje się współrzędne geograficzne; —oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową na podstawie podanych współrzędnych geograficznych.	—na podstawie podanych współrzędnych geograficznych wskazuje położenie punktów i obszarów na mapach w różnych skalach, rozpoznaje obiekty geograficzne; —wyjaśnia, według zamieszczonej w podręczniku instrukcji <i>Krok po kroku</i> , zasady obliczania rozciągłości południkowej i równoleżnikowej.	—wyjaśnia wpływ rozciągłości południkowej i równoleżnikowej na cechy przyrodnicze danego regionu (np. Europy).
8. Wyznaczanie współrzędnych geograficznych w terenie (1.8)	—wskazuje południki i równoleżniki na mapie oraz globusie; —odróżnia siatkę kartograficzną od siatki geograficznej.	—wyjaśnia pojęcia: <i>siatka geograficzna</i> , <i>siatka kartograficzna</i> ; —odczytuje współrzędne z mapy; —rozpoznaje obiekty na mapie na podstawie współrzędnych geograficznych.	—wyjaśnia pojęcia: <i>siatka kilometrowa</i> (siatka kwadratów), <i>siatka skorowidzowa</i> ; —podaje rodzaje map, na których są wykorzystywane siatki kilometrowa i skorowidzowa; —przedstawia sytuacje, w których przydają się urządzenia nawigacji satelitarnej.	—rozpoznaje siatki wykorzystywane na mapach; —analizuje mapę topograficzną własnego regionu; —odczytuje współrzędne geograficzne z mapy cyfrowej.	—stosuje w praktyce urządzenia lokalizacyjne; —wyznacza w terenie współrzędne dowolnych punktów (za pomocą mapy lub GPS); —wyjaśnia sposób odczytywania współrzędnych geograficznych z mapy cyfrowej.
9. Podsumowanie działu 1	Wiadomości i umiejętności z lekcji 1–8.				

Dział 2. Geografia Europy

10. Europa – położenie geograficzne, granice i ukształtowanie powierzchni (2.1)	—wskazuje Europę na mapie świata i globusie; —wyjaśnia pojęcia: <i>linia brzegowa</i> , <i>półwysep</i> , <i>wyspa</i> , <i>archipelag</i> , <i>morze</i> , <i>zatoka</i> , <i>cieśnina</i> ;	—określa położenie Europy względem równika, biegunów, pozostałych kontynentów; —wskazuje na mapie granicę Europy;	—określa położenie Polski na podstawie mapy Europy; —podaje nazwy skrajnych punktów Europy i podaje ich współrzędne geograficzne; —opisuje linię brzegową Europy;	—opisuje przebieg granicy między Europą i Azją, Europą i Afryką; —oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Europy;	—podaje przykłady wpływu rozciągłości południkowej i równoleżnikowej na cechy przyrodnicze Europy; —rozpoznaje na mapie konturowej elementy linii brzegowej Europy;
---	--	--	---	---	--

	<p>—wskazuje na mapie: największe wyspy, półwyspy, morza i zatoki Europy;</p> <p>—podaje przykłady: największych nizin, wyżyn i gór Europy;</p> <p>—podaje nazwę i wysokość najwyższego szczytu Europy.</p>	<p>—wskazuje na mapie Europy najdalej wysunięte punkty na: N, S, E, W;</p> <p>—wskazuje na mapie największe formy ukształtowania powierzchni Europy.</p>	<p>—wymienia w punktach charakterystyczne cechy ukształtowania powierzchni Europy;</p> <p>—podaje przykłady depresji i wskazuje je na mapie.</p>	<p>—wskazuje części Europy wydzielone ze względów przyrodniczych, historycznych i politycznych; podaje przykłady państw zaliczanych do tych części;</p> <p>—opisuje ukształtowanie powierzchni Europy;</p> <p>—przedstawia, w jaki sposób powstawały góry w Europie, podaje przykłady i wskazuje je na mapie.</p>	<p>—rozpoznaje na mapie konturowej wybrane formy ukształtowania powierzchni Europy;</p> <p>—wyjaśnia wpływ ruchów górotwórczych na ukształtowanie powierzchni Europy;</p> <p>—opisuje typy wybrzeży w Europie.</p>
11. Klimat Europy (2.2)	<p>—wyjaśnia pojęcie: <i>klimat</i>;</p> <p>—odczytuje z mapy klimatycznej nazwy stref klimatycznych występujących w Europie;</p> <p>—wyjaśnia pojęcia: <i>czynniki klimatotwórcze</i>, <i>prąd morski</i>, <i>typ klimatu</i>, <i>kontynentalizm</i>.</p>	<p>—wymienia czynniki klimatotwórcze decydujące o zróżnicowaniu klimatycznym Europy;</p> <p>—wymienia i wskazuje na mapie typy klimatów występujących w Europie.</p>	<p>—opisuje czynniki klimatotwórcze, wyjaśniając ich wpływ na kształtowanie klimatu;</p> <p>—odróżnia czynniki klimatotwórcze strefowe od astrefowych;</p> <p>—odczytuje z klimatogramów wartość temperatury powietrza i opadów typowych dla danej strefy.</p>	<p>—charakteryzuje klimaty Europy na podstawie klimatogramów;</p> <p>—wyjaśnia, na czym polega kontynentalizm klimatu;</p> <p>—wyjaśnia, czym charakteryzuje się klimat górski.</p>	<p>—wyjaśnia pojęcie: <i>klimat przejściowy</i>; wymienia cechy i obszar występowania tego klimatu;</p> <p>—wyjaśnia przyczynę różnic klimatycznych w miejscach położonych na tej samej szerokości lub długości geograficznej.</p>
12. Podział polityczny Europy i kraje członkowskie Unii Europejskiej (2.3)	<p>—podaje przykłady państw w Europie o największej powierzchni i liczbie ludności;</p> <p>—wyjaśnia, czym jest Unia Europejska;</p> <p>—podaje nazwę waluty Unii Europejskiej;</p> <p>—wymienia przykłady państw należących do Unii Europejskiej.</p>	<p>—wymienia i wskazuje na mapie państwa w Europie o największej powierzchni i liczbie ludności;</p> <p>—wyjaśnia przyczyny powstania Unii Europejskiej;</p> <p>—podaje datę wstąpienia Polski do Unii Europejskiej;</p> <p>—rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej.</p>	<p>—wyjaśnia termin: <i>państwo</i>;</p> <p>—wymienia i wskazuje na mapie najmniejsze państwa Europy;</p> <p>—wymienia przyczyny zmian na mapie politycznej Europy;</p> <p>—podaje rok rozpoczęcia współpracy gospodarczej i nazwy państw, które ją podjęły, co zapoczątkowało integrację europejską;</p> <p>—przedstawia korzyści wynikające z obecności Polski w Unii Europejskiej.</p>	<p>—wyjaśnia pojęcia: <i>terytorium zależne</i>, <i>region autonomiczny</i>, podaje przykłady;</p> <p>—opisuje zmiany granic w Europie po II wojnie światowej i wskazuje ich przyczyny;</p> <p>—przedstawia główne instytucje Unii Europejskiej, ich zadania i siedziby.</p>	<p>—wymienia i wskazuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej i państwa Europy, które do Unii Europejskiej nie należą;</p> <p>—wyjaśnia pojęcia: <i>strefa Schengen</i>, <i>strefa euro</i>, podaje i wskazuje na mapie przykłady państw należących do tych stref;</p> <p>—wyjaśnia, czym jest <i>brexit</i>;</p> <p>—przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych kontynentu.</p>
13. Ludność Europy (2.4)	<p>—podaje liczbę ludności w Europie;</p> <p>—wymienia czynniki decydujące o liczbie ludności danego regionu;</p> <p>—wyjaśnia pojęcia: <i>przyrost naturalny</i>, <i>migracje</i>, <i>gęstość zaludnienia</i>;</p> <p>—odczytuje informacje demograficzne z wykresów i tabel.</p>	<p>—wyjaśnia pojęcia: <i>emigracja</i> i <i>imigracja</i>, <i>saldo migracji</i>;</p> <p>—podaje przyczyny malejącej liczby ludności w Europie;</p> <p>—wymienia kraje ze starzejącym się społeczeństwem;</p> <p>—podaje przykłady państw w Europie o małej i dużej gęstości zaludnienia.</p>	<p>—wyjaśnia, czym jest <i>demografia</i>;</p> <p>—opisuje zmiany liczby ludności w Europie w ostatnich latach;</p> <p>—potrafi obliczyć gęstość zaludnienia;</p> <p>—wymienia i wskazuje na mapie obszary o małej i dużej gęstości zaludnienia w Europie;</p>	<p>—opisuje rozmieszczenie ludności w Europie;</p> <p>—analizuje mapę rozmieszczenia ludności i poszukuje przyczyn różnic w gęstości zaludnienia różnych obszarów Europy;</p> <p>—omawia przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy;</p>	<p>—wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zróżnicowania demograficznego ludności Europy;</p> <p>—ocenia społeczno-ekonomiczne i kulturowe konsekwencje migracji na obszarze Europy;</p>

Wymagania na ocenę

Numer i temat lekcji	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
Uczeń:					
			<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia, czym jest przyrost rzeczywisty, potrafi go obliczyć; —wymienia główne przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw w Europie; —wymienia główne religie i grupy językowe występujące w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> —analizuje dane statystyczne, przeprowadza obliczenia demograficzne dotyczące przyrostu demograficznego i formułuje wnioski; —opisuje różnicowanie językowe i wyznaniowe w Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> —przyjmuje postawę szacunku i zrozumienia innych kultur przy zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego kraju.
14. Porównanie europejskich metropolii: Paryża i Londynu (2.5)	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia pojęcia: <i>miasto, urbanizacja</i>; —wskazuje na mapie Europy: Londyn i Paryż. 	<ul style="list-style-type: none"> —wymienia czynniki miastotwórcze; —wymienia funkcje miast; —podaje podstawowe informacje na temat Paryża i Londynu; —charakteryzuje krajobraz wielkomiejski. 	<ul style="list-style-type: none"> —opisuje czynniki decydujące o rozwoju miasta, podaje przykłady miast o różnych funkcjach; —wyjaśnia pojęcie: <i>aglomeracja</i>; —wskazuje zalety i wady życia w wielkim mieście. 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia pojęcie: <i>obszar metropolitalny</i>; —opisuje położenie, czynniki rozwoju, komunikację Paryża i Londynu. 	<ul style="list-style-type: none"> —określa podobieństwa i różnice między wielkimi miastami Europy: Londynem i Paryżem; —wyjaśnia przyczyny i konsekwencje różnicowania demograficznego europejskich metropolii.
15. Zróżnicowanie źródeł energii w krajach europejskich (2.6)	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia, czym są źródła energii; —wyjaśnia pojęcia: <i>surowce odnawialne, surowce nieodnawialne, alternatywne źródła energii, energia geotermalna</i>; —wyjaśnia, jak powstaje smog. 	<ul style="list-style-type: none"> —rozpoznaje i klasyfikuje źródła energii (odnawialne i nieodnawialne); —wymienia rodzaje elektrowni wykorzystywanych do produkcji energii (np. ciepłone, hydroelektrownie, jądrowe, wiatrowe, geotermalne); —podaje przykłady wpływu działalności człowieka na środowisko. 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia, czym są OZE; —wskazuje państwa wykorzystujące surowce odnawialne, nieodnawialne, a także energetykę jądrową; —wymienia wady i zalety stosowania różnych źródeł energii; —odczytuje informacje dotyczące energii elektrycznej z wykresów i map. 	<ul style="list-style-type: none"> —opisuje wykorzystanie źródeł energii na przykładzie: Polski, Niemiec, Norwegii, Francji, Danii, Islandii; —wymienia i wskazuje na mapie miejsca wydobycia surowców energetycznych Europy; —podaje przykłady wykorzystania OZE w indywidualnych gospodarstwach domowych. 	<ul style="list-style-type: none"> —na podstawie map i danych statystycznych wykazuje związek między cechami środowiska przyrodniczego wybranych krajów Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii; —podaje i wyjaśnia przyczyny zwiększającego się udziału OZE w produkcji energii elektrycznej; —przedstawia, na czym polega polityka zrównoważonego rozwoju.
16. Islandia – wyspa wulkanów i trzęsień ziemi (2.7)	<ul style="list-style-type: none"> —wskazuje na mapie Islandię; —wyjaśnia pojęcia: <i>litosfera, płyta litosfery</i>; —wymienia zjawiska, które zachodzą na granicy płyt tektonicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia pojęcia: <i>wulkan, trzęsienia ziemi, gejzer, magma, lava, energia geotermalna</i>; —podaje cechy charakterystyczne krajobrazu Islandii. 	<ul style="list-style-type: none"> —opisuje położenie Islandii na podstawie mapy; —przedstawia konsekwencje położenia obszaru na granicy płyt litosfery; —podaje przykłady niszczącej działalności wulkanów. 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia, dlaczego Islandia jest wyspą wulkaniczną; —analizuje mapy płyt litosfery oraz obszarów trzęsień ziemi i wulkanizmu; —opisuje atrakcje turystyczne Islandii. 	<ul style="list-style-type: none"> —opisuje zależność pomiędzy ruchem płyt tektonicznych a występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi; —wyjaśnia, w jaki sposób wulkany mogą wpływać na działalność człowieka; —analizuje zalety i wady izolacji wysp

<p>17. Nowoczesny przemysł i usługi we Francji (2.8)</p>	<ul style="list-style-type: none"> —wskazuje na mapie Francję; —wyjaśnia pojęcie: <i>gospodarka</i>; —wymienia sektory gospodarki; —przedstawia, na czym polega handel międzynarodowy; —wymienia przykłady urzędzeń <i>high-tech</i> codziennego użytku. 	<ul style="list-style-type: none"> —opisuje na podstawie mapy położenie Francji; —wyjaśnia, czym zajmuje się przemysł, rolnictwo i usługi; —wyjaśnia pojęcia: <i>eksport</i>, <i>import</i>; —odczytuje informacje dotyczące gospodarki z wykresów, diagramów; —wskazuje sektor gospodarki, który ma największe znaczenie dla rozwoju Francji. 	<ul style="list-style-type: none"> —wymienia podstawowe cechy krajobrazu Francji; —definiuje pojęcia: <i>produkt krajowy brutto</i>, <i>struktura zatrudnienia</i>; —przedstawia podział przemysłu ze względu na stosowane technologie; —wymienia czynniki wpływające na powstanie i rozwój technopolis; —wymienia produkty, z których słynie Francja; —wymienia popularne we Francji miejsca turystyczne. 	<ul style="list-style-type: none"> —opisuje cechy środowiska przyrodniczego Francji; —wyjaśnia pojęcia: <i>przemysł high-tech</i>, <i>technopolis</i>; —podaje przykłady okręgów przemysłowych (technopolis) we Francji i na świecie; —opisuje cechy przemysłu Francji; —charakteryzuje kulturę Francji i turystykę w tym kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia pojęcie: <i>terytorium zależne</i>, podaje przykłady terytoriów zależnych Francji; —analizuje mapę Francji i porównuje ten kraj z Polską pod względem wielkości, liczby ludności, położenia geograficznego i wybranych cech przyrodniczych; —przedstawia znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług w gospodarce na przykładzie Francji.
<p>18. Rolnictwo Danii i Węgier – podobieństwa i różnice (2.9)</p>	<ul style="list-style-type: none"> —wskazuje Danię i Węgry na mapie Europy; —przedstawia, czym zajmuje się rolnictwo; —wymienia czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa; —podaje przykłady produktów spożywczych typowych dla Danii i Węgier. 	<ul style="list-style-type: none"> —określa na podstawie mapy położenie Danii i Węgier; —podaje przykłady czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju rolnictwa; —wyjaśnia pojęcia: <i>plony</i>, <i>struktura użytkowania ziemi</i>, <i>użytki rolne</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> —wymienia podstawowe elementy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier; —wskazuje czynniki rozwoju rolnictwa w Danii i na Węgrzech; —wymienia kierunki rozwoju rolnictwa Danii i Węgier; —wskazuje typowe produkty eksportowe obu państw. 	<ul style="list-style-type: none"> —opisuje środowisko przyrodnicze Danii i Węgier; —charakteryzuje rolnictwo Danii; —charakteryzuje rolnictwo Węgier; —przedstawia wpływ klimatu, typów gleb i ukształtowania powierzchni na rozwój rolnictwa Węgier i Danii. 	<ul style="list-style-type: none"> —porównuje cechy rolnictwa obu państw (główne uprawy, chów zwierząt, eksportowane produkty rolne, poziom zatrudnienia, nowoczesność produkcji rolnej); —przedstawia rekordy duńskiego i węgierskiego rolnictwa.
<p>19. Turystyka w Europie Południowej (2.10)</p>	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia, kogo uważa się za turystę; —wyjaśnia pojęcie: <i>turystyka</i>; —wymienia korzystne czynniki dla rozwoju turystyki; —podaje przykłady krajów Europy Południowej. 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia, czym jest atrakcyjność turystyczna miejsc/obszarów; —wyjaśnia, czym są walory turystyczne; —wskazuje na mapie kraje Europy Południowej; —wyjaśnia, dlaczego w Europie Południowej rozwija się turystyka. 	<ul style="list-style-type: none"> —wyjaśnia pojęcie: <i>infrastruktura turystyczna</i>; —wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej; —wymienia walory kulturowe Europy Południowej. 	<ul style="list-style-type: none"> —charakteryzuje walory przyrodnicze Europy Południowej; —rozpoznaje na zdjęciach charakterystyczne zabytki Europy Południowej; —opisuje zależność między klimatem a rozwojem turystyki; —opisuje zależność pomiędzy rozwojem turystyki a dostępnością komunikacyjną; —określa korzyści i zagrożenia wynikające z dużego ruchu turystycznego w Europie Południowej. 	<ul style="list-style-type: none"> —zauważa zależność między rozwojem turystyki w Europie Południowej a warunkami przyrodniczymi oraz dziedzictwem kultury śródziemnomorskiej; —wymienia walory turystyczne krajów alpejskich; —świadomie prowadzi dyskusję na temat odpowiedzialnej turystyki.
<p>20. Podsumowanie działu 2</p>	<p>Wiadomości i umiejętności z lekcji 10–19.</p>				

Wymagania na ocenę

Numer i temat lekcji	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
Uczeń:					
Dział 3. Sąsiedzi Polski					
<p>21. Przemiany w przemyśle niemieckim na przykładzie Nadrenii Północnej-Westfalii (3.1)</p>	<p>—wskazuje Niemcy na mapie Europy; —podaje nazwę stolicy Niemiec, wymienia kraje sąsiadujące z Niemcami; —wyjaśnia pojęcie: <i>przemysł</i>.</p>	<p>—określa położenie Niemiec na podstawie mapy, wymienia krainy geograficzne, najdłuższe rzeki; —wyjaśnia pojęcie: <i>struktura przemysłu</i>; —wymienia przykłady produktów eksportowanych z Niemiec.</p>	<p>—wymienia charakterystyczne cechy środowiska przyrodniczego Niemiec; —wskazuje na mapie region Nadrenii Północnej-Westfalii; —podaje przyczyny zmian w niemieckim przemyśle; —wymienia cechy niemieckiego przemysłu; —wskazuje przykłady sposobów ponownego wykorzystania obiektów i terenów poprzemysłowych; —odczytuje informacje dotyczące przemysłu z diagramów, wykresów.</p>	<p>—wymienia cechy gospodarki Niemiec; —podaje przyczyny rozwoju gospodarki w Zagłębiu Ruhry; —wyjaśnia, na czym polega restrukturyzacja przemysłu; —opisuje zmiany w niemieckim przemyśle, wyjaśnia, czym jest tzw. czwarta rewolucja przemysłowa (<i>przemysł 4.0</i>).</p>	<p>—opisuje przemiany struktury przemysłu Niemiec na przykładzie Nadrenii Północnej-Westfalii; —określa różnicę między obecną i dawną strukturą przemysłu w Niemczech; —wskazuje na potrzebę kształtowania dobrych relacji polsko-niemieckich; —wyjaśnia pojęcie: <i>Ruhrpolen</i>.</p>
<p>22. Dziedzictwo kulturowe Litwy i Białorusi (3.2)</p>	<p>—wskazuje Litwę i Białoruś na mapie Europy; —podaje podstawowe informacje geograficzne na temat Litwy i Białorusi.</p>	<p>—opisuje położenie geograficzne Białorusi i Litwy; —wyjaśnia pojęcie: <i>dziedzictwo kulturowe</i>; —wymienia główne atrakcje turystyczne tych krajów.</p>	<p>—przedstawia rys historyczny dotyczący granic i wzajemnych relacji między Polską a omawianymi krajami; —opisuje środowisko przyrodnicze oraz atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi; —wskazuje cechy środowiska przyrodniczego stanowiące podstawę rozwoju turystyki; —planuje wycieczkę zagraniczną.</p>	<p>—przedstawia informacje dotyczące polityki międzynarodowej Litwy i Białorusi; —projektuje trasę wycieczki po Litwie i Białorusi uwzględniającej wybrane walory środowiska przyrodniczego i kulturowego.</p>	<p>—porównuje środowisko geograficzne Białorusi i Litwy; —charakteryzuje relacje Polski z Białorusią i Litwą.</p>
<p>23. Środowisko przyrodnicze oraz atrakcje turystyczne Czech i Słowacji (3.3)</p>	<p>—wskazuje Czechy i Słowację na mapie Europy; —przedstawia podstawowe informacje geograficzne na temat Czech i Słowacji.</p>	<p>—opisuje położenie geograficzne Czech i Słowacji; —wymienia główne atrakcje turystyczne tych państw; —wyjaśnia, dlaczego Polacy są najliczniejszą grupą turystów na terenie Czech i Słowacji.</p>	<p>—opisuje środowisko przyrodnicze oraz atrakcje turystyczne Czech i Słowacji; —wskazuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji stanowiące podstawę rozwoju turystyki; —wyjaśnia pojęcie: <i>cieplice</i>; —opisuje Morawski Kras.</p>	<p>—przedstawia przykłady atrakcji turystycznych oraz rekreacyjno-sportowych Czech i Słowacji; —wskazuje Pragę jako główny ośrodek przyciągający turystów do Czech, a także wybrane obiekty i imprezy kulturowe stanowiące ważne atrakcje turystyczne tego państwa.</p>	<p>—porównuje środowisko geograficzne Czech i Słowacji; —charakteryzuje relacje Polski z południowymi sąsiadami.</p>

<p>24. Zróżnicowanie przyrodnicze i gospodarcze Rosji (3.4)</p>	<p>—wskazuje Rosję na mapie Europy; —przedstawia podstawowe informacje geograficzne dotyczące Rosji; —odczytuje z mapy nazwy stref klimatycznych i krajobrazowych występujących w Rosji; —wyjaśnia pojęcia: <i>Syberia, tajga, tundra</i>.</p>	<p>—opisuje położenie Rosji na podstawie mapy; —oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową; —wymienia strefy klimatyczne i krajobrazowe Rosji; —podaje przykłady surowców mineralnych występujących na terenie Rosji.</p>	<p>—wymienia i wskazuje na mapie: największe niziny, wyżyny, najwyższe góry, najwyższy szczyt (zna jego wysokość), najdłuższe rzeki, największe i najgłębsze jezioro Rosji; —wyjaśnia pojęcie: <i>wieloletniej zmarzliny</i>; —wymienia rosyjskie surowce mineralne i wskazuje na mapie miejsca ich występowania; —wyjaśnia pojęcie: <i>kolej transsyberyjska</i>.</p>	<p>—wymienia konsekwencje dużej rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Rosji; —charakteryzuje strefy klimatyczne i krajobrazowe Rosji; —opisuje strukturę PKB Rosji; —przedstawia mocne strony gospodarki Rosji.</p>	<p>—charakteryzuje gospodarkę Rosji na podstawie map tematycznych i danych źródłowych; —na podstawie danych statystycznych przedstawia sytuację demograficzną i wskazuje problemy społeczne oraz polityczne Rosji; —przedstawia zmiany na mapie politycznej Rosji; —opisuje stosunki Rosji z Polską i Europą.</p>
<p>25. Problemy polityczne, społeczne i gospodarcze Ukrainy (3.5)</p>	<p>—wskazuje Ukrainę na mapie Europy; —przedstawia podstawowe informacje geograficzne dotyczące Ukrainy.</p>	<p>—opisuje położenie geograficzne Ukrainy; —wymienia problemy społeczne, polityczne i gospodarcze Ukrainy.</p>	<p>—wymienia przyczyny problemów społecznych, politycznych i gospodarczych Ukrainy; —charakteryzuje sytuację gospodarczą Ukrainy (w tym: przemysł wydobywczy, przetwórczy i rolnictwo); —wyjaśnia pojęcie: <i>aneksja Krymu</i>.</p>	<p>—wyjaśnia wpływ niedawnej przeszłości na strukturę ludnościową oraz wynikające z tego problemy społeczne; —dostrzega możliwości i zagrożenia rozwoju tego kraju.</p>	<p>—analizuje sytuację demograficzną i trudności wynikające z malejącego przyrostu rzeczywistego na Ukrainie; —charakteryzuje relacje Polski z Ukrainą; —wyjaśnia wpływ Rosji, jako wielkiego sąsiada, na politykę i gospodarkę Ukrainy – opisuje aktualny stan relacji obu państw.</p>
<p>26. Podsumowanie działu 3</p>	<p>Wiadomości i umiejętności z lekcji 21–25.</p>				